ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/357351776

TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİNDE DİĞERLERİ (!): BÖLGESEL ÜNİVERSİTELER ve BÖLGESEL KALKINMA İÇİN ÜNİVERSİTELERİN ÖNEMİ (THE OTHERS IN TURKISH HIGHER EDUCATION SYSTEM (!): REGIONAL…

Chapter · December 2021

CITATIONS
0

READS
24

1 author:

Muhammet Damar
Dokuz Eylul University
85 PUBLICATIONS **148** CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Project Journal of Metaverse View project

Project green thesis project :) View project

All content following this page was uploaded by Muhammet Damar on 19 April 2022.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/357351776

TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİNDE DİĞERLERİ (!): BÖLGESEL ÜNİVERSİTELER ve BÖLGESEL KALKINMA İÇİN ÜNİVERSİTELERİN ÖNEMİ (THE OTHERS IN TURKISH HIGHER EDUCATION SYSTEM (!): REGIONAL…

Chapter · December 2021

CITATIONS
0

READS
10

1 author:

Muhammet Damar
Dokuz Eylul University
74 PUBLICATIONS **99** CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

green thesis project :) View project

Career Management Systems For Universities View project

All content following this page was uploaded by Muhammet Damar on 27 December 2021.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

YEREL EKONOMİK KALKINMA VE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

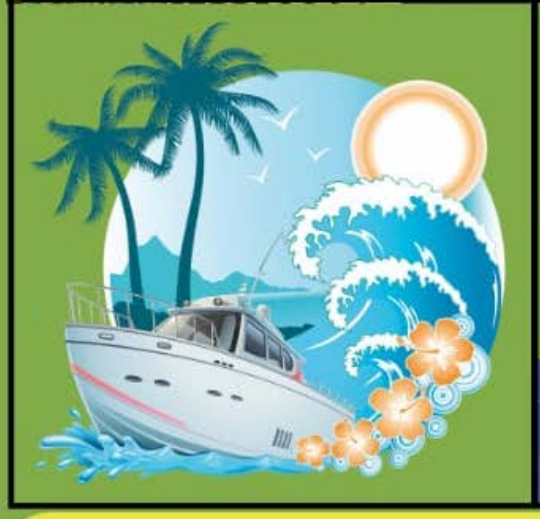

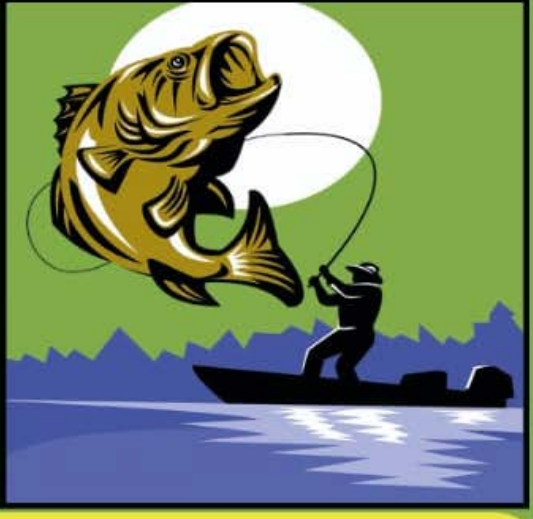

Editör
Doç. Dr. Enver Erdinç DİNÇSOY

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Yerel Ekonomik Kalkınma ve Güncel Yaklaşımlar

Editör: Enver Erdinç DİNÇSOY ORCID: 0000-0002-3927-0724

ISBN:
1. Baskı: Aralık 2021

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
Yerel Ekonomik Kalkınma ve Güncel Yaklaşımlar
DİNÇSOY, Enver Erdinç
1. Basım, … s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (burakgungor@efeakademi.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

ÖNSÖZ

Akademik, ekonomik, siyasi, toplumsal veya kültürel kavramları değerlendirirken çokça kullandığımız hatta içselleştirdiğimiz bir ifade şeklidir "Küreselleşme". Biz iktisatçılar "İçselleştirme" kelimesine toplumun veya diğer bir takım bilim dallarının kullandığı mananın dışında anlamlar yükleriz. Biliriz ki, bir içselleştirmenin olabilmesi için önce bir dışsallığın ve bu dışsallığın da insan ve çevre üzerine olumsuz etkilerinin olması gerekir. Küreselleşme korkulması veya durdurulması gereken bir kavram değildir. Hatta son otuz yıllık döneme baktığımızda hiç de yabancısı olmadığımız ve bir o kadar da farkında olmadan sıkça kullandığımız bir kavramdır "Küreselleşme". Örneğin; "küresel ekonomik kriz", "küresel finans sistemi", "küresel ağlar", "küresel pandemi", "küresel iklim değişikliği" gibi. Günümüz dünyasında bu kadar küreselleşme olgusuna ve makro perspektiflere dalmışken, unutmamız gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır "Yerel" ve "Yerelleşme" kavramı.

Türkiye özelinde "*Yerel Kalkınma"* kavramı 1960'lı yıllarda başlayan Planlı Dönemden Avrupa Birliği ile entegrasyona kadar geniş bir yelpazede değerlendirilmesi gerekir. Yerel kalkınma hamlelerinin geçmişte gelir dağılımı üzerinden şekillenen ve kalkınma projelerine odaklanan gayretlerden daha fazlasının yeni endüstri çağında rekabetin ön plana çıktığı üretim, pazarlama ve markalaşma yarışına verilmesi gerekmektedir. Yerel kalkınma ile ilgili beklentilerin kavramsal çerçevesi her ne kadar aynı olsa da bölgeler için önemli avantajlar sağlayacak olan dijitalleşme, akıllı ve çevreci fabrikalar, yerel potansiyeli harekete geçirecek uygulamalara olan ihtiyaç her zamankinden daha fazladır.

Bu bakımdan, *"Yerel Kalkınma"* bazen yaşadığımız sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların içselleştirme aracı olurken bazen de ulaşılmak istenen refah düzeyi amacı olmaktadır. Bu bakımdan, kitabımıza bölüm yazarak katkı sağlayan değerli akademisyenlerle ortaya koymaya çalıştığımız temel gaye yerel ekonomik kalkınma literatürüne katkı sağlamak, güncel yaklaşımlara dikkat çekerek gelecekte yapılacak çalışmalara bir nebze de olsa yol göstermek ve tabii değerli okuyucularımızın keyif alarak istifade edeceği bir eser ortaya çıkarmaktır. Katkı sağlayan bütün Hocalarımız başta olmak üzere emeği geçen herkese ve desteğini hiç eksik etmeyen sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

Doç. Dr. Enver Erdinç DİNÇSOY

Aralık 2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3

KALKINMA AÇISINDAN YEREL YÖNETİM BANKACILIĞININ ÖNEMİ: İLBANK AŞ. ÖRNEĞİ 7
Meltem DUĞRU - Enver Erdinç DİNÇSOY

SANAYİ VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN BÖLGESEL KALKINMADAKİ ROLÜ: TR21 TRAKYA BÖLGESİ ÖRNEĞİ 21
Didem BİTTİ - Meltem Okur DİNÇSOY

YEREL EKONOMİK KALKINMA İÇİN "YENİ KENTSEL GÜNDEM" 41
Eray AKTEPE

BÖLGESEL EKONOMİK KALKINMADA YEREL ALTERNATİFLER: EDİRNE İLİ SAĞLIK TURİZMİ POTANSİYELİ 67
Özlem ALADAĞ BAYRAK

TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİNDE DİĞERLERİ (!): BÖLGESEL ÜNİVERSİTELER ve BÖLGESEL KALKINMA İÇİN ÜNİVERSİTELERİN ÖNEMİ 83
Muhammet DAMAR

KAMUSAL MAL VE HİZMET SUNUMU VE DIŞSALLIKLARIN İÇSELLEŞTİRİLMESİNDE YEREL YÖNETİMLER 117
Abdurrahman KAYA

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ'NİN YEREL EKONOMİK KALKINMADAKİ YERİ ve ÖNEMİ 143
Elif GÖVEZ

İŞSİZLİK VE YOKSULLUK KAVRAMLARI: TÜRKİYE'DE BÖLGESEL VE YEREL GELİŞMELER 153
Buket AYDIN

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ..... 171
Rahman AYDIN - Nazlı GÖKÇE

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLANDIRMASI 191
Rahman AYDIN

TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİNDE DİĞERLERİ (!): BÖLGESEL ÜNİVERSİTELER ve BÖLGESEL KALKINMA İÇİN ÜNİVERSİTELERİN ÖNEMİ

Muhammet DAMAR

- Kurum Bilgisi: Dokuz Eylül Üniversitesi
- ORCID: 0000-0002-3985-3073
- Mail: muhammet.damar@deu.edu.tr

Giriş

Dünya ekonomileri için en değerli iki varlık, eğitilmiş yetenekli insanlar ve yeni fikirlerdir. Temelde amaçları, eğitim ve öğretim faaliyetleri ile bilgi yaymak, araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütmek, ekonominin ve sektörün ihtiyaçlarına uygun insan sermayesi yetiştirmek, bilginin ufkunu genişletmek olan üniversiteler son yıllarda kendi misyonlarına yeni faaliyetler eklemişlerdir. Temel olan zihniyet ve oluşumun dışında bilginin topluma aktarılması, sanayi ile işbirliği ve disiplinler arası çalışmalar yapmaktır. Ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınmaları üzerinde büyük paya sahip üniversiteler gittikçe gelişmeye ve geliştirmeye devam etmiştir (Yılmaz ve Danışoğlu, 2017, s.126-130).

Türkiye kısıtlı kaynaklara sahip olsa da, ülkemizi gelişmiş ülkeler seviyesine çıkaracak bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişme için var olan genç ve dinamik nüfusu önemli bir avantaj olarak değerlendirilebilir. Gençlerin bilimsel, ekonomik ve teknolojik gelişmeye doğrudan katkı sağlayacakları, nitelik kazanacakları yapıya geçmeleri üniversiteler aracılığı ile olabilir. Bu bağlamda, araştırma üniversiteleri yaklaşımıyla faaliyet gösteren üniversiteler dünyada ve ülkemizde son yıllarda nitelik ve özellik açısından ön plana çıksa da (Damar vd., 2020) bu kümelenme dışında kalan üniversitelerin, bütün içindeki payları, toplumsal dönüşüm ve ilerleme için bulundukları coğrafi bölgeye verecekleri potansiyel katkıları göz ardı edilmemelidir. Bu kapsamda üniversiteler için yapılan sınıflandırmalar içerisinde bölgesel üniversiteler de yer almaktadır. Bölgesel üniversiteler dışında pek çok farklı sınıflandırma yaklaşımı da benimsenebilmektedir (Wissema, 2009; Sarıkaya Bütün, 2019; Çetin, 2007; Çatalbaş, 2007; Sakınç ve Bursalıoğlu, 2012).

Türkiye'deki Yükseköğretim Sisteminin bu yöndeki stratejileri dikkate alındığında, yükseköğretim yapılanmasının araştırma üniversiteleri (11 asil, 5 aday üniversite), bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşma üniversiteleri (2016 yılı 5, 2018 yılı 5, 2020 yılı 5 olmak üzere toplam 15 üniversite) ve diğerleri şeklinde bir sınıflandırmaya gittiği görülmektedir ve Türk Yükseköğretim Sistemi içinde araştırma üniversiteleri dışında kalan yaklaşık 170 üniversite mevcuttur (YÖK Bölgesel Üniversiteler, 2021). Webometrics (2021) verilerine göre dünyada 214 ülkede toplamda 31.097 üniversite mevcuttur. Üniversite sayısı aşçından ilk onda yer alan üniversiteler sırasıyla; Hindistan (f:5288), Amerika Birleşik Devletleri

(f:3.216), Endonezya (f:2.595), Çin (f:2.565), Brezilya (f:1.297), Meksika (f:1.173), Rusya Federasyonu (f:1.058), Japonya (f:1003), İran (f:704), Fransa (f:617), şeklindedir. Türkiye 213 üniversitesi ile (bu rakam şuan 217'ye çıksa da sıralamayı değiştirmemektedir.), 239 üniversiteye sahip İtalya'nın ardından 24. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin ilk iki yüzde 0, 201-500 arasında 1, 501-1.000 arasında 9, 1.001-5.000 arasında 123, 5.001-10.000 ise 47 üniversitesi, ilk on binde yer alamayan üniversite sayısı ise 33, toplamda 2013 üniversite bulunmaktadır (Webometrics, 2021).

Ülkemizde diğer ülkelerde olduğu gibi farklı sınıflandırmalar bulunsa da genel olarak kurumların araştırma üniversitesi olabilme çabası diğer alternatif stratejilerin önüne geçmektedir. Çünkü, araştırma üniversitesi olabilmek beraberinde pek çok altyapı ve insan kaynağını da beraberinde getirmektedir (YÖK Araştırma Üniversiteleri, 2021). Oysaki araştırma üniversitesi kümesinin dışında kalan yaklaşık 190 kurum bulunmaktadır. Aslında bu kurumlar, öncelikli olarak içinde bulundukları bölgeye yükseköğretim programları sunmakla birlikte, bölgenin bilimsel, sosyal, ekonomi ve kültürel olarak da gelişmesini sağlayacak bilgi üretim potansiyeline sahiptir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, kurumsal hedef ve stratejiler Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma ulusal hedefine yönlendirilebilir. Yönlendirmenin ötesinde, araştırma üniversitelerine sağlanan olanaklar, bölgesel gelişmeye yönelik yapılacak proje ve araştırmalar için bu üniversitelere sağlanabilir.

Bölgesel üniversiteler, bölgesel ekonominin gelişmesi, sosyal iyileşme ve toplum ihtiyaçlarını karşılamak için lisans programları aracılığıyla öğrencileri eğitmek gibi temel bir görevi üstlenmektedir. Bölgesel düzeyde ekonomik gelişme ve yükseköğretim büyük ölçüde birbirine bağlıdır (Li, 2006, s.1750). Ayrıca bölgesel üniversiteler, bölgenin dinamiklerini, bölgelerindeki paydaşların ihtiyaçlarını dikkate alarak, bir bölgeden diğerine dengesiz ekonomik gelişmenin önlenmesi için fırsat eşitliği sunabilme potansiyeline sahiptir. Bölgesel üniversitelerin ürünleri olarak düşünebileceğimiz eğitimli kişiler ve yetenekli profesyoneller, bölgenin gelişmesine ve istihdamına katkı sunabilecek, bölgenin dinamikleri ile üretim hizmetlerinde, ürünlerin pazarlamasında, toplumun sağlıklı gelişiminde ve dönüşümünde katkı sunabileceklerdir. Eğitimin sürdürülebilir ve eşitlikçi dağıtılabilmesi için sosyal, beşeri, mühendislik ve tıp alanı gibi bilimin her alanındaki toplumsal ve bilimsel çıktıları ile bölgenin gelişimine katkı sunabileceklerdir.

Örneğin, Çin'deki tüm üniversiteler içinde yerel veya bölgesel üniversitelerin payı %93,5'tir. Geri kalanı ise büyük ölçüde Çin hükümeti tarafından desteklenen ulusal üniversitelerdir. Bölgesel üniversiteler, kaydolan öğrenci sayısı ve mezun olan öğrenci sayısı açısından değerlendirildiğinde, bütünün çoğunu oluşturmaktadır ve üniversitelerin coğrafi dağılımları Türkiye'de olduğu gibi ülke geneline yayılmıştır. Çin'de, ulusal üniversitelere kıyasla bölgesel üniversiteler, piramidin üstündeki en uç bölgesi gibi değil, ana gövdesi gibidir ve Çin yükseköğretim sistemindeki konumları ve yönelimleri önemli bir konu haline gelmiştir.

Erdem (2015, s.6-7) çalışmasında, üniversiteler için makro düzeyde "yükseköğretimin akademik stratejisi", mikro düzeyde "üniversitenin akademik stratejisi" olarak bir sınıflama yapmıştır. Mikro düzeydeki üniversitenin akademik stratejisini; üniversitenin hedef, ilke, politika, uygulama, değerlendirme ve geri bildirim gibi unsurları ile örtüştüğünü ifade etmiştir. Makro düzeyde ise yükseköğretimin akademik stratejisini ülkelerin yükseköğretim kurumlarına bakışını ve bu bağlamda oluşturduğu stratejileri ifade etmektedir. Üniversitelerin araştırma üniversiteleri, bölge üniversiteler ve kitlesel eğitim üniversiteleri olarak konumlanması gereğini ortaya koymuştur.

Odaklandıkları noktalar dikkate alındığında, araştırma üniversiteleri ile bölgesel üniversitelerin kurumsal misyon ve temel amaçlarının aynı olması mümkün görülmemektedir. Bu farklılaştırma için araştırma üniversiteleri dışında kalan üniversitelerimizin iç ve dış paydaşların gereksinimlerine, bulundukları bölge ve ait oldukları toplumun ihtiyaçlarına odaklanarak, öğrencilere, sanayiye ve topluma verecekleri katkıya daha fazla odaklanması gerektiği ortadadır. Literatürde bu yönde farklılıklara odaklanan, dünyadaki örnekleri dikkate alınarak yükseköğretim sistemimiz içindeki gerçekliği dikkate alarak değerlendirme yapan çalışma sayısı, konunun önemi dikkate alındığında oldukça az görülmektedir.

Çalışmada amaçlanan bölgesel üniversite kavramına ve bu konuda yapılan araştırma ve uygulamalara yer vererek, üniversitelerimize ve yükseköğretim sistemindeki karar vericilere destek olabilecek faydalı bilgileri derlemektir. Bu amaçları, belirli alt amaçlara ayrılarak sistematik bir biçimde sunmaktadır. Bu amaçlar şu şekilde sıralanabilir: (1) Türkiye'de yükseköğretim sisteminin yönetsel yapısını bölgesel üniversiteler yaklaşımı ile değerlendirmek, (2) bölgesel üniversitelerin bölgesel inovasyona etkisini değerlendirmek, (3) bölgesel üniversiteler ve yükseköğretim kurumlarının

finansmanını değerlendirmek ve öneriler sunmak, (4) mevcut bilgileri ulusal ve uluslararası literatür ile örtüştürerek sistematik bir şekilde derlemek, (5) elde edilen bilgiler ışığında politika ve kural yapıcılar için öneriler ortaya koymak. Çalışmada bu bağlamda, yükseköğretim kurumları, bölgesel inovasyon ve bölgesel kalkınmaya etkileri, ulusal ve uluslararası literatürden faydalanılarak, Türk yükseköğretim sisteminin yapısı, bölgesel üniversiteler, bölgesel inovasyon ve yükseköğretim kurumlarının bölgesel kalkınmaya etkisi, yükseköğretim sistemi ve üniversitelerin yönetim yapısı gibi başlıklardaki makaleler ve raporlar bölgesel üniversiteler ve bölgesel kalkınma odağında incelenmiş, bu çalışma oluşturulmuştur.

"Diğer" Kategorisinde Bölgesel Üniversiteler

Türkiye kıt kaynaklara sahip gelişmekte olan bir ülkedir. Türkiye'nin bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişmesini gelişmiş ülkeler seviyesine çıkaracak, var olan genç ve dinamik nüfusudur. Gençlerin bilimsel, ekonomik ve teknolojik gelişmeye doğrudan katkı ve fayda sağlayacakları, nitelik kazanacakları yapıya geçmeleri üniversiteler aracılığı ile olabilir. Bu noktada, araştırma üniversiteleri yaklaşımıyla faaliyet gösteren üniversitelerimiz nitelik ve özellik açısından ön plana çıksa da araştırma üniversiteleri dışında kalan yaklaşık 190 üniversite üniversitemiz mevcuttur. Araştırma üniversiteleri dışında kalan üniversitelerimizin, ülke toprakları üzerinde yayıldıkları alan, öğrenci sayısı, yaratacağı bölgesel ve ulusal etki değerlendirildiğinde ülke için kritik değeri ortaya çıkmaktadır (Damar vd., 2020, s.150).

Türkiye'nin nitelikli işgücü ihtiyacını karşılayabilmek ve bulundukları bölgeleri kalkındırmaları amacıyla bölgesel üniversite kurulması düşüncesi 1950'li yıllarda ağırlık kazanmıştır. Bu düşüncenin temelinde, ABD'de kurulmaya başlayan, üniversitelerin bulundukları bölgelerine hizmet götürmesi düşüncesi ile kurulan "Land-Grant" tipi üniversiteler vardır. Bu üniversiteler, kuruldukları bölgelerde tarımsal ve ekonomik gelişmeyi sağlamış, sosyal refahı ilerletmiş temel sorunları çözümlemişler; öncelikle bölgesel kalkınmaya, sonrasında ülke kalkınmasına önemli katkı sağlamışlardır. ABD'deki "Land-Grant" tipi bölgesel üniversitelerden etkilenerek Türkiye'de kurulan bölge üniversiteleri şunlardır: Ege Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi (Erdem, 2015, s.7).

Araştırma üniversiteleri küresel ölçekte rekabet edebilme özelliğine sahip, insan kaynakları yapısından, kurumsal misyonlarına, ülke gelişmişliğine etkisi açısından diğer kategorisinde olan bölgesel üniversitelere göre çok farklı misyonlara sahiptirler. Fakat bölgesel üniversiteler milletlerin yetişmiş insan kaynakları için kritik öneme sahiptirler ve toplumun daha yoğun bir kesimine hizmet sunmaktadır. Ayrıca, ülkelerin her bölgesine, ilçesine erişmekte ve yükseköğretim anlayışının toplumla bütünleşmesi için kritik öneme sahiptirler. Erdoğmuş (2018), araştırma üniversiteleri ile ilgili dünyadaki durum incelediği çalışmasında, Çin'de 5.000 üniversitenin 4.900 tanesi, ABD'de yaklaşık olarak 4.800 üniversitenin 4.650'sinin, Hindistan'da 18.000 üniversitenin 17.990'ının bölgesel üniversiteler olduğu görüldüğünü ifade etmiştir. Dünyada araştırma üniversiteleri dışında kalan üniversitelerin genel olarak o ülkenin yükseköğretim kurumları arasında büyük yer tuttuğu görülmektedir.

Türkiye'de son on yılda çok sayıda yeni üniversite kurulmuş ve 2021 yılı itibariyle sayıları 200'ü geçmiştir (YÖK İstatistik, 2021). Bölgesel kalkınma ve ülkenin daha ileriye gitmesi misyonları ile kurulan bu üniversiteler için Yıldız (2016) yapmış olduğu çalışmada, halkın, üniversitelerin kuruldukları illerde yerel ve bölgesel geri kalmışlık için çözümler geliştirmesi ve iktisadi gelişmişlik için çözümler bulması, katkı sağlaması, projeler ortaya koyması sağlaması gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir. Ancak üniversitelerin konuya bu şekilde bakmadığı, Türkiye'deki üniversitelerin yerel kalkınmayı merkeze almak gibi bir misyonu kendilerine yüklemediklerini, bunun kanıtı olarak da kurumsal yapılanma ve uygulamalarında bu tür faaliyetlerinin bulunmamasına bağlamıştır. Strauf ve Scherer (2008), üniversitelerin, bulundukları bölgenin gelişmesi için kendilerini sorumlu hissetmeleri gerektiğini ve bölgesel gelişme ve kalkınma için aktif role geçiş yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

YÖK Bölgesel Üniversiteler (2021) raporunda, üniversitelerin bölge gelişmesindeki rolünü dört farkı model ile ifade etmiştir. Bu modeller; Girişimci Üniversite, Bölgesel İnovasyon Sistemi Üniversitesi, Mode 2 Üniversite Modeli ve Katılımcı Bağlantılı Üniversite Modeli olmak üzere Şekil 1 üzerinde ifade edilmektedir. Her üniversite modeli farklı gibi görünse de tüm modeller için ana hatalarıyla bölgesel kalkınma ve toplumsal gelişme temel misyondur.

Şekil 1. Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Dört Faklı Üniversite Modeli

Kaynak: YÖK Bölgesel Üniversiteler, 2021, raporu bilgilerine göre hazırlanmıştır.

Korkut (2001, s.87-88), Türkiye'de bölge üniversitelerinin kuruluş gerekçelerini şu şekilde açıklamıştır: modern ve kültürlü bir şehir oluşturmak, bölgenin kültür hayatını yükseltmek, bölgenin kalkınmasında rol almak, uluslararası bilgiyi bölgesel bilgi ile harmanlamak, bölgenin ve ülkenin kaynaklarının daha iyi değerlendirilerek ekonomik değer sağlamasını sağlamak, toplumun iç dinamiklerini ve yeteneklerini dikkate alarak var olan ekonomik sorunları çözüm sağlamak, çevreci ve doğayı dikkate alan projeler sunmak, üniversite çevresini bir laboratuvar olarak kullanarak bölgesel ilerleme ve gelişmeler için projeler üretmek. Çayın ve Özer (2015, s.132) ve Atik (1999, s.99-101), yükseköğretim kurumlarının kuruldukları bölgede yerel ekonomiye gelir sağladığını, istihdam ve harcama bakımından doğrudan katkı sunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca üniversitelerin, kuruldukları bölgede yerel ekonomiyi ve sosyal gelişmeyi hızlandırdığını belirtmişlerdir.

Çalışkan (2010, s.170), üniversite kaynaklı harcamaların kent için büyük bir enjeksiyon kaynağı olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle bir bölgeye üniversite kurmak bazen politikacılar ve bölgesel kalkınma için kritik önemde görülebildiğini belirtmiştir. Arap (2010, s.24-26), özellikle üniversitelerin kuruluşuna ilişkin tartışmaların, üniversitelerin nerede kurulduğu üzerine yoğunlaştığını ve bazılarının bölgesel üniversite yaklaşımına aykırı, bölgenin ihtiyaç ve dinamikleri dikkate alınmadan kurulmakta olduğunu ifade etmiştir. Daha çok siyasetçilerin seçim dönemi

vaatlerinin gerçekleşimi (Tabela üniversiteleri şeklinde adlandırmıştır.) ile kurulduklarını, bir bölgeye üniversite açmanın o bölgenin çağdaşlaşması, sağlıklı bir kentleşme, ekonomik ve sosyal yapı olarak değişiminin tek çözümü olarak görüldüğünü belirtmiştir. Bu ifade üniversitelerin kurulma misyonlarında en azından siyasiler ve vatandaş tarafından bölgesel kalkınma ve gelişme için kritik ve çok önemli bir araç olarak görüldüğünün göstergesidir. Yıldız (2016) yapmış olduğu çalışmada, bu beklentinin ana aktörü olan üniversitelerin bu beklentileri karşılayan yeteri kadar kanıta sahip olmadığını belirtmiştir. Bu durum için, Türkiye'de bölgesel kalkınma amacı ile kurulan üniversitelerin aslında bu misyonlarını ne kadar yerine getirdiği sorusunun ayrıca sorgulanması gerektiği ve daha derinlemesine çalışmaların gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Demirer ve diğerleri (2000, s.41-42) bu konuya daha eleştirel ve bütüncül yaklaşarak, akademik gereklilikten çok siyaset malzemesi olarak kullanılan üniversitelerin zaten dünyadaki rakiplerine göre geride olan üniversitelerin kalite ve niteliğini geriye çektiğini belirtmişlerdir. Bu görüşü destekleyen Arap (2010, s.24-26), bölgesel üniversitelerin, bölge ve ekonomik katkısının, kurulan her üniversitenin içereceği bölümlerin, bulundukları yer açısından farklı olması gerektiğini, bölge ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Özaslan ve diğerleri (1998, s.17-73)'nin "bölgelerarası gelişme farklılıklarının ortadan kaldırılmasında üniversitelere düşen görevler" sorusunun cevabını araştırdıkları çalışmalarında; eşit-kaliteli eğitim alma, toplumu anlama ve yönlendirme, proje üretme, bölge özellik ve dinamiklerini anlamaya yönelik araştırma gerçekleştirme, toplumsal gelişme, bölge sorunlarına cevap ve çözüm arama biçiminde cevaplar elde etmişlerdir. Üniversitelerden toplum beklentisinin yukarıdaki ifadeler ile aynı veya büyük benzerlik taşıdığı, üniversitelerin bir şekilde bölge ile daha iyi entegre olması gerekliliği bu ifadelerden ortaya çıkmaktadır.

Lenger (2006, s.142), topyekûn ekonomik ve toplumsal gelişme amaçlanan ulusal kalkınma stratejilerinde, bölgelere özgü ekonomik ve toplumsal gelişme sorunlarının merkezi yönetimin ilgisini çekebilmesinin son derece zor olduğunu ve bu sebeple ekonomik ve sosyal politika geliştirilmesinin ve uygulanmasının bölgesel perspektifin eksik kaldığını ifade etmiştir. Gibb ve diğerleri (2013, s.13), üniversiteler ve üniversite bölgelesindeki tüm bileşenlerin bir öğrenme sistemi içinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiş ve üniversite, endüstri-sanayi ve devlet üçlü sarmalı

ile bunlara bağlı unsurları grafik ile göstermiştir. Şekil 2 üzerinde ifade edilen bu sarmal yapıda paydaşların katılımı, sürekli bir bilgi alışverişi ve sürekli iletişim, politika oluşturma izleme ve denetim belki de en kritik halkalardır. Bu kritik noktalar için, üniversite-toplum ve üniversite-sanayi şeklinde entegre projeler oluşturulması, bu sürecin sürdürülebilir olması, belki de yükseköğretim yönetmelik ve mevzuatında bu etkileşimin önünü açacak adımların atılması önerilebilir.

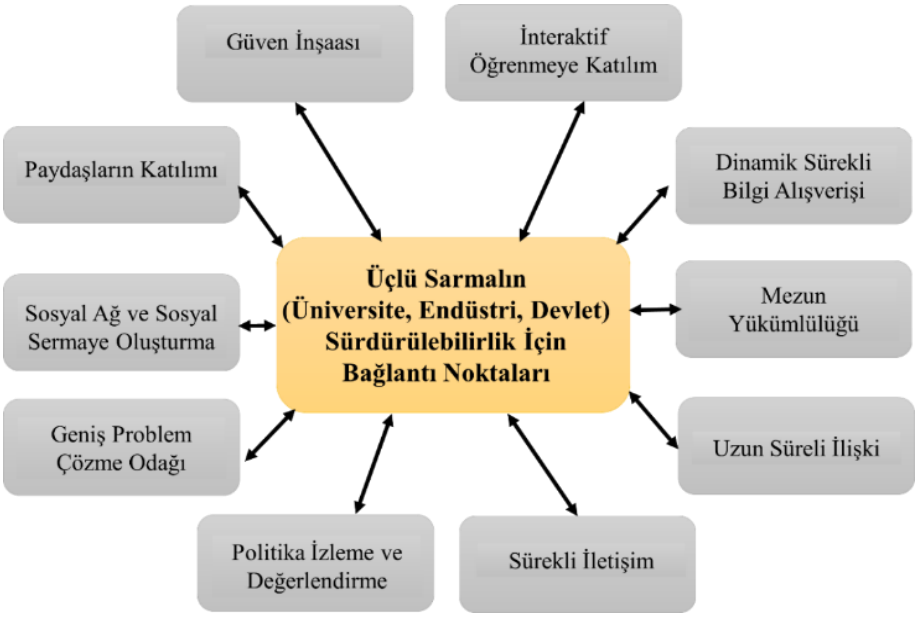

Şekil 2. Üçlü Sarmal Modelinin Temeli (Yükseköğretim, Hükümet, Özel Sektör Ortaklığı)

Kaynak: Gibb, vd., 2013, s.13

Gibb ve diğerleri (2013, s.13), kalkındırılmak istenen bir bölgedeki zorlukların, kalkınma sürecinin birçok yönü ile (beceri geliştirme, teknolojik gelişme ve yenilikçilik ve kültürel farkındalık gibi) değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiş, ayrıca, yükseköğretim kurumlarında bölge katma değerli yönetim süreci ile bir yönetim sürecinin olması gerektiğini, bölgenin yükseköğretim yönetim sürecine entegre edilmesi gereğini, bu durumu da bütünün kendini oluşturan parçalardan daha büyük olduğu sonucu ile açıklamıştır. Ancak bu sayede bölgesiyle entegre olmuş, bölge ihtiyaçlarına cevap verebilen, bölgenin ihtiyaçlarına dönük iş gücü oluşturan, oluşan iş gününü sanayi ile kolay bir şekilde entegre olduğu ve istihdam probleminin

yaşanmadığı ve ekonomik refahın oluştuğu bir yükseköğretim yapısından bahsedilebilir.

Lenger (2006, s.151), ekonomik gelişme sorunları için, merkeziyetçi yapıların bölge ihtiyaçları için problemleri uzaktan gördüklerini, derine inemediklerini ve gerçek reçeteyi sunamadıklarını, yerel dinamiklerin çözüme katılımının yeteri kadar sağlayamadığını ifade etmiştir. Bu nedenle, bölgelerin yenilenme, dönüşme ve kalkınma süreçlerinde, doğrudan merkezdekilere, yani merkezi sisteme bağlı olduğunu ifade etmiştir. Aslında Lenger bu konuda çok iyi bir tespit sunmuştur. Üniversitelerin bölge ile iyi entegre olması, bölge paydaşları ile iyi entegre olarak, bölge dinamiklerinin farkına vararak, merkezi sistemin bu yöndeki eksiklerini tamamlayabileceği gibi, bölge problemlerinin ortaya konulan araştırma ve projeler ile daha iyi algılanması, daha doğru çözümleri üretilmesini sağlayacaktır. Bu da merkezi sistemin fonksiyonlarını ve etkinliğini güçlendirecektir. Bu durum bölge dinamikleri ile kenetlenen üniversitelerin, merkezi sistem ile yönetilen Türkiye gibi ülkelerin de yönetim fonksiyonunu ve niteliğine olumlu etki edecektir.

Türkiye gibi ülkelerde eşit biçimde olmasa da ülkenin hemen hemen her şehrine dağılmış olan bölgesel üniversitelerinin bölgesel kalkınma ve yenilenme için daha fazla sorumluluk alması gerektiği yapılan çalışmalar ile de gösterilmiştir (Özaslan vd., 1998; Arap, 2010; Yıldız, 2016). Elbette bu yapı içinde YÖK'e bağlı olmanın, yükseköğretim kurumlarının, organizasyon yapılanın araştırma üniversitesi veya bölgesel üniversite olup olmamasına bakmaksızın standart bir yapıda olması, misyon ve sorumluluk alanı farklılığının gözetilmemesi, bu başlık içinde en fazla eleştirel yaklaşılacak konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda yükseköğretim kural koyucularının, araştırma üniversiteleri ve diğerleri şeklinde yükseköğretim sistemini yapılandırmaları, finansal kaynakların dağıtımından, üniversite yönetim yapısına, bölge veya ulusal unsurlar dahil edilecek şekilde kurgulayabilir. Ayrıca meslek odaları, özel sektör yetkilileri, sanayi odaları gibi bölgesel aktörlerin üniversite kurulması noktasında daha fazla söz sahibi olabilir. Bununla birlikte, bölge dinamiklerinin, bölgesel inovasyon-yenilik, bölgesel kalkınma faktörlerini, bölge dinamikleri ile örtüştürerek, üniversiteyi bir insan kaynağı fabrikası olarak görmeleri faydalı olacaktır. Bölge insanlarının eğitilmesi, bölgede var olan işletmelere yeni ve güncel bilgiye ulaşmaları sağlanmalı, eğitilmiş insan gücünün küresel

rekabete ve bölgesel dinamiklere ve ihtiyaçlara hazır iştihamın oluşmasına katkı sunacaktır.

Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler Projesi

Üniversiteler, bölgesel kalkınmada iki ayrı role sahiptirler. Bunlardan birincisi, bilgi üretmekte ve bilgiyi yaymakta bölgenin merkezi aktörü olma rolüdür. İkincisi ise, bölge içindeki işbirliklerin artırılması, etkileşimin hızlandırılması ve geliştirilmesi sürecinde kültürel aktör olma rolüdür. Bunun nedeni pek çok disiplinden bilgi, yetenek ve deneyimlerin kullanımına imkan sağlaması, disiplinlerarası bağlantılarla bölgedeki sektörlere farklı bir bakış açısı kazandırmalarında yatmaktadır. Bölgesel güçleri birleştirmede, yoğun bilgiye ihtiyaç bilgi gereksinimi olan sektörleri bir araya getirmede ve uyum içinde çalıştırmada orkestra şefi gören üniversiteler, önce bölgesel kalkınma ve bu sayede ulusal kalkınma misyonu ile hareket etmektedir (YÖK Bölgesel Üniversiteler, 2021, s.7-8). Son dönemde ülkemizde üniversiteleri ihtisaslaştırma çalışmaları da buna güzel ve anlamlı bir örnektir. Bu kapsamda; YÖK Başkanlığı koordinasyonunda, ilgili bakanlıklar ile işbirliği içinde yürütülen üniversitelerin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması Projesi kapsamında, 2016, 2018 ve son olarak 2020 yılında seçilen beş üniversite ile şuana kadar toplam on beş üniversite Bölgesel Kalkınma Üniversitesi olarak seçilmiştir. Şekil 3 üzerinde bu projenin adımları ve hak kazanan üniversitelerin odaklandığı temalar gösterilmektedir.

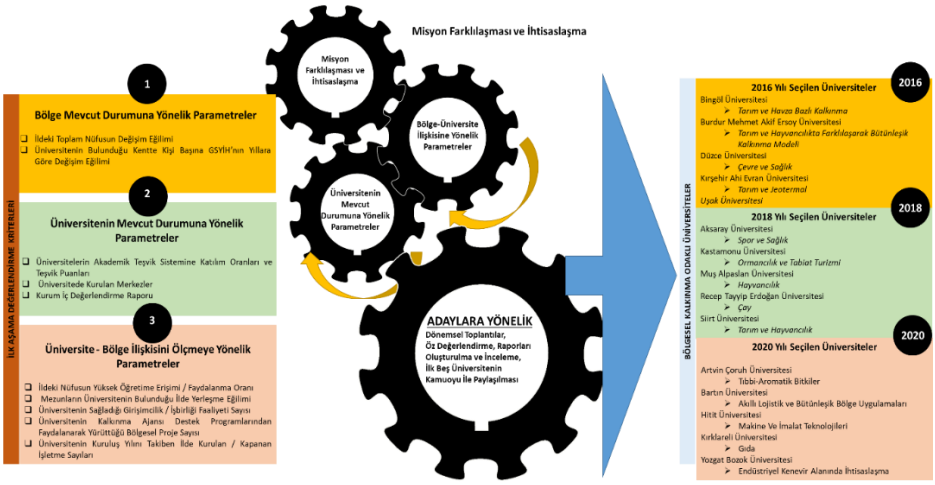

Şekil 3. Bölgesel İhtisaslaşma Projesi Adımları ve İlgili Üniversiteler

Kaynak: YÖK Bölgesel Üniversiteler, 2021, raporu bilgilerine göre hazırlanmıştır.

Yükseköğretim Kurulu bölgesel ihtisaslaşma projesi seçimini yaparken yukarıdaki şekilde de belirtildiği üzere bölge dinamiklerini dikkate alan ve bölgesel problemlerin çözümüne odaklanmış üniversitelere bu misyonu yüklemekte, üzerlerine yüklenen misyonlarının gerçekleştirebilmeleri için gerekli destekleri (kadro ve bütçe benzeri kaynaklar) sağlayabileceklerini ifade etmiştir (YÖK Bölgesel Üniversiteler, 2021).

Andersson ve Karlsson (2006), eğitimin, bölgesel politika yapıcılar için öncelikli konulardan birisi olması gerektiğini ifade etmiş ve iyi bir eğitim, yeni bilgi ve yeni teknik çözümler geliştirmek ve içselleştirmek açısından çok büyük öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bölgesel inovasyon politikaları ile her zaman eğitimli işgücünün daha fazla bölgeye çekilebildiği, üniversite ve araştırma kurumlarının bilgi üretme ve yayma misyonları olduğunu, eğitim politikalarının uygulanması sürecinde bölgedeki işletmelerin ve bölge dinamiklerinin değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Üniversitelerin kuruluş misyonları işletmeler gibi değildir. Yükseköğretim kurumlarının tarafsız ve uzun vadeli planları vardır. Kamu yararı gözetirler ve bir işletme gibi davranmazlar. Bu yönleri bu kurumların bölgesel kalkınma için en önemli dinamikleridir.

Üniversiteler ve yükseköğretim politikalarını kurgulayanların, üniversitelerin bulundukları bölgelerdeki firmaların hangi tür eğitim kurumlarına ihtiyaç duyduklarını, ne tür istihdama sahip olduklarını ve hangi

tür bir iş gücüne gereksinim duyduklarını dikkat almaları gerekmekte, bu dinamikler gözetilerek üniversitelerin, kadro yapısı, araştırma merkezi yazısı, açılan bölüm ve programların sayısı ve niteliği şekillenebilmelidir. Bu sayede yükseköğretim kurumları ile bölgesel bütünleşme daha etkin başarılabilecek, mezun olan öğrencilerin iş bulma problemi azalabilecek, nitelikli ve ihtiyaçlara uygun iş gücü bölgesel kalkınma ve girişimcilik için daha fazla katkı sunabilecektir. Bu bağlamda YÖK'ün üniversiteleri ihtisaslaştırma projesi, bölge dinamiklerini esas alan çok doğru bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. YÖK bu projenin işleyişinde, bölgesel kaynakların analiz edilmesi (ön planda olan sektörler, sektör raporları, paydaş beklentileri, bölge rekabet unsurları, bölgenin sanayi ve toplum yönünden ekosistemi, dinamikleri), bu projenin ortağı olmak isteyen üniversiteler için ise, araştırmacı insan kaynağı özellikleri, alt yapı ve kurulan proje birimleri, araştırma ve geliştirme yapısı için ise araştırma geliştirme vizyonu, küreselde iyi örneklerin gerçekleştirilmesi gibi çeşitli fonksiyonları kurumlardan beklemektedir. YÖK bu projeye bölgenin kendi kaynaklarına dayalı ekonomik dönüşüm stratejisi olarak ifade etmektedir (YÖK Bölgesel Üniversiteler, 2021). Bölge dinamiklerini ve bölgenin ihtiyaçlarının farkına varan kurumların bu projenin parçası olması, bu yönde gerçekleştirdiği misyon farklılaşması ve attığı adımlar, bu projenin parçası yapacaktır. Bölge dinamiklerinin belirlenmesi sürecinde, ilgili üniversitenin odaklandığı temayı da merkeze koyarak, belediye başkanları, dernekler, meslek odaları, ticaret odası, milletvekilleri, özetle bölgenin yönetiminde söz sahibi olan tüm kurumlar ile bölgenin dinamiklerini tartışabilmelidir. Bölgeyi farklılaştıracak, kalkındıracak, eldeki imkan ve kaynakların en iyi yorumlanması ve ekonomik değere dönüştürülebilmesi, ekonomik, toplumsal ve bilimsel katkıya dönüştürülebileceği bir formülü ortaya koyması gerekmektedir.

YÖK'ün altı sene önce başladığı bu proje ile bölgesel ihtisaslaşma üniversitesi sıfatı üniversitelerimiz iki yüzün üzerindeki üniversitemizden sadece on beş tanesini odaklamış ve misyon farklılaşmasına yönlendirmiştir. Araştırma üniversite üniversitesi projesi yaklaşımı ile aday olan üniversitelerimiz ile birlikte on altı üniversitemiz bu misyonu üstlenmiştir. Bu iki proje dışında kalan üniversite sayımız ise oldukça fazladır. Pekala bu üniversitelerimizin misyonu neye göre şekillenecektir. Dönemsel veya liderlik temelli mi olacaktır. Her üniversitemizin araştırma üniversitesi olamayacağı evet bir dünya gerçeğidir. Fakat arda kalan üniversite sayımızın 190 civarı olduğu ve iki yılda bir beş üniversitenin ihtisaslaştırması ile 72

yılda tüm üniversitelerimizin ancak diğerleri sıfatından (belirsizlikten) ancak çıkabildiği bu tanımın ortadan kalkacağı düşünülmektedir. YÖK Bölgesel Üniversiteler (2021) raporunda, 2018 yılı 38 ve 2020 yılında 28 üniversitenin değerlendirme süreci için başvuruda bulunmasının misyon farklılaşmasına ve bu yöndeki girişimlere karşı üniversitelerin olumlu bir tavır içinde olduğunun, talep gördüğünün bir gösterge olarak ifade edilebilir.

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında her şey çok hızlı değişmekte ve dönüşmektedir. Bu nedenle değil 72 yıl, üç yıl veya beş yıl bile çok uzun bir süre olabilmektedir. Bu nedenle YÖK'ün iki önemli projesinin diğer üniversitelerin de bir tanım/sıfat sahibi almaları adına hızla iyileştirilmesi gereken bir adım olarak karşımıza çıktığı ifade edilebilir.

Bir başka önemli nokta da misyon farklılaşmasıdır. Bu proje kapsamında bir kurumun en temel unsurlarından biri olan misyonlarında farklılaşmaya gidilmektedir. Bunun en temel nedenleri de bölgesel dinamiklerin dikkate alınması, bölge dinamiklerinin üniversitenin özellikleri ile harmanlanarak kalkınma için etki yaratılması düşüncesi olduğu ortadadır. Fakat yaklaşık %85'ini temsil eden kurumların bölge dinamiklerinin daha iyi düşünmeleri konusunda fonksiyon etki yaratacak eylemlerde bulunmaması, bu kurumların bölgeleri, yetiştirdikleri iş gücü ve potansiyel etkisi düşündüğünde çok önemli görülmelidir. Bu yönde tüm kurumları bölge ve bölge dinamikleri ile, ulusal problemler ile daha entegre edecek bir yönetim anlayışına gidilmesi önerilebilir.

Bölgesel Üniversitelerin Yönetimi

Ülkeler küresel rekabet ortamında, yükseköğretim kurumlarının ve üniversitelerinin öneminin farkına varmışlardır. Bu bağlamda yükseköğretim sisteminin revizyonu, iyileştirilmesi ve yeniden yapılandırılması üzerine pek çok ülkenin ulusal ve uluslararası ihtiyaçlara dönük girişimleri söz konusudur (Erdoğmuş, 2018, Wang vd., 2012, Yonezawa, 2011; Gallagher, 2011, Tayeb ve Damanhouri, 2011). YÖK tarafından araştırma üniversiteleri ve üniversiteleri ihtisaslaştırma çalışmaları (YÖK Bölgesel Üniversiteler, 2021) her ne kadar yapılsa da Türkiye'deki üniversitelerin genel olarak, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, topluma hizmet görevlerini eş zamanlı yerine getirdiği ifade edilebilir. Üniversiteler arasında, üstlendikleri ve odaklandıkları görevlere göre teşkilatlanması son yıllara gelininceye kadar söz konusu değildir. Son yıllarda, ulusal yükseköğretim sisteminin daha

gelişmiş üniversiteleri yakalayabilmek için birtakım girişimlerde bulunmakta ve bir dönüşüm yaşamaktadır.

Burgaz ve Şentürk (2008, s.170), küreselleşmenin yarattığı dönüşüm ile birlikte milletler yükseköğretim yönetiminde merkeziyetçi yapıdan yerele bir dönüş olduğunu ifade etmiştir. Tural (2004, s.100), küreselleşmenin, üniversitelerin yönetim anlayışının özel sektörlerde olduğu gibi işletme yapılanmasına dönüşmesine zorladığını, özel işletmelerdekine benzer yönetim modeli ve yaklaşımlarının kullanmaya yönelttiğini ifade etmiştir. Üniversiteler özellikle son yıllarda, hükümetin, sanayinin ve bölgede faaliyet gösteren özel şirketlerin ihtiyaç ve taleplerini dikkate alan bir yönetim anlayışına, kurumsal hedefleri bu tür dış paydaşların ihtiyaçları ile ilişkilendiren bir yapıya geçmeye çalışmaktadır.

Örneğin Almanya'da Humboldt tipi üniversitelerde 1960'lı yıllarda artan öğrenci sayısının ortaya çıkardığı problemler ile, politika üreticilerini ve devlet yönetimlerini bu yöne doğru çekmiştir ve yeni düzenlemeleri gündeme getirmiştir. Öğrenci, akademisyen, araştırmacı ve profesyonel çalışan sayıları ile çalışma biçimleri, organizasyon yapıları, ilgili kaynaklar derinlemesine elden geçirilmiştir. Bu faktörlerin kurumların etkinliği açısından kritik önemde olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, üniversitelerin uzun soluklu planlar çerçevesinde yönetilmesi gerektiği, fakat bu uzun soluklu planların kısa dönemli performans programlarıyla desteklenmesi ve izlenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bu sayede daya etkin iyileştirmelerin yapılabileceği, etkin eylem planlarının yapılabileceği ifade edilmiştir (Wissema, 2009, s.22-23).

Tongpong ve diğerlerine (2010, s.248) göre kurumlar yönetsel kararlarında paydaşlarla ilişkilerini göz ardı etmemelidir. Türkiye'deki yükseköğretim organizasyon yapısının çağın gereksinimlerine uyumu farklı çalışmalarda tartışılan bir olgu olduğu ifade edilebilir. Bu yönde öğrenci, öğretim üyesi, çalışan idari personel, belediyeler, mezunlar, bağışçı kurum veya kişiler, meslek odaları, sanayici ve iş adamları üniversite yönetiminde daha fazla söz sahibi olması gerekmektedir (Gülmez ve Yavuz, 2019, s.144; Erçetin, 2001, s.75). Bu da tüm paydaş görüşlerinin ve ihtiyaçlarının dikkate alındığı bir sistemle ile gerçekleşebilir. Bu sayede bilimsel çalışmalar ve akademik gelişme, bölge dinamikleri ile daha fazla entegre olabilecek bölgesel kalkınmaya daha fazla katkı sunulabilecektir.

Türkiye'de kamu üniversiteleri ile vakıf üniversiteleri arasında organizasyon yapısı ve yönetim anlayışı anlamında önemli bir farklılık olduğu da ortadadır. Vakıf üniversitelerinde bir mütevelli heyeti organizasyon yapısı içinde rektörün üstünde görev yapmaktadır. Devlet üniversitelerinde ise cumhurbaşkanının atadığı rektör organizasyon yapısının en üstünde yer almaktadır. Vakıf üniversiteleri benzeri mütevelli heyeti düşüncesi kamu kurumlarının bölgesel entegrasyonu için iyi bir çözüm olarak görülmektedir. Bu heyet; ticaret odası üyeleri, belediye başkanı, meslek odaları üyeleri, bazı sivil toplum örgütleri ile mezun dernekleri gibi dış paydalardan oluşabilir. Yükseköğretim kurumunda kendini ispatlamış, uluslararası bilinirliği ve dünya görüşü olan ve kurumda sözü geçen iç paydaşları içine alan akademisyenler ile öğrenci ve kurum idari personel temsilcileri, iç paydaş olarak yer alabilir. Bu sayede kurum içinde daha demokratik ve çok sesli, toplam kalite felsefesiyle bir ortam yaratılabilir. İlgili mütevelli heyeti, gerektiğinde rektörün değişmesi, yeni rektör seçimi için adayların ortaya konulması ve yeniden atanması yönünde cumhurbaşkanına görüş sunabilmelidir.

Dünyada yükseköğretim sistemlerinin hükümetler, sanayi, sivil toplum örgütlerin ihtiyaç ve taleplerini dikkate alarak faaliyetlerini sürdürmesi kritik bir konudur. Bu bağlamda çeşitli kurullar aracılığı ile yükseköğretim kurumları koordine edilmeye çalışılmaktadır. Bu kurullar ülkeler arasında, çok farklı isimlerde olabilmektedir. Örneğin, Avustralya'da ulusal kalite güvence kurumu, İngiltere'de istatistik toplama ve yayımlama ajansı, Güney Afrika'da ulusal yükseköğretim yönetimi ve koordinasyonu ile sorumlu ağlar/ajanslar; Kenya'da öğrenci borçlarını, hükümet desteklerini ve geri ödemeleri toplama, denetleme ve yönetme kurulu gibi çeşitli aracı kurumlar mevcuttur. Aracı kurulların farklı yetki ve görev tanımları da ülkeler arasında farklılaşabilmektedir. Bu kurullar ile devlet ve üniversite arasındaki koordinasyon sağlanmakta, üniversite toplum ilişkisi desteklenmektedir (Fielden, 2008, s.59). Popli (2005) ile Srikanthan ve Dalrymple (2002)'ın gerçekleştirmiş oldukları yükseköğretim ve kalite konulu çalışmaları bu düşünceyi destekler niteliktedir. Willinsky (2005, s.101), ayrıca kaliteli eğitim hizmeti veren üniversitelerden mezun olan öğrencilerin ortaya koydukları nitelik üstünlükleri ile daha kolay iş bulabildiklerini ifade ederek, yükseköğretim için kalitenin önemini ortaya koymuştur.

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının organizasyon yapılarındaki eksikliklerin, etkinlik, kalite ve verimlilik sorunsallarının giderilmesi gibi çalışmaları yürüten kurum Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK)'dur. YÖKAK, YÖK'ün Türk Yükseköğretim Sistemi içinde en önemli nitelik artırıcı etkinliği olarak ifade edilebilir. Kurumların YÖKAK denetleyicileri tarafından dönemsel olarak denetlenmesi sağlanmakta, kurumun devamlı problem görülen noktalarda iyileştirmesi için geri bildirim sağlanmaktadır. Aynı zamana yükseköğretim kurumları içinde kurulan kalite koordinatörlükleri ile nitelik artırıcı eylemlerin, kalite anlayışının kurum için sürdürülebilir olması hedeflenmiştir. Bu noktada YÖKAK'ın denetimlerinin üniversiteler için daha bağlayıcı hale getirilmesi, belirli standartlar veya sınıflandırmalar ortaya konularak bu standart veya sınıflandırmaya göre bütçe, ödenek ve personel dağıtımı sağlanabilir. Bu sayede kurumların kurumsal kalite algısına dikkatini yoğunlaştırabileceği gibi üniversiteler arasında rekabeti artıracağı düşünülmektedir.

YÖKAK kurum değerlendirme raporları içinde bölgesel entegrasyon, bölgesel projelerin gerçekleştirilmesi, bu yöndeki eylem ve planlamaların (kurumun bütçe kalemlerini de etkileyecek şekilde) yapılıp yapılmama durumuna göre puanlanması, var olan performans ve ölçüm yöntemlerine entegre edilmesi kurumun bölgesel entegrasyonunu sağlayacak önemli bir etmen olarak görülmektedir.

Üniversiteler ve Bölgesel Kalkınma

Üniversiteler ve Bölgesel İnovasyon

Bramwell ve Wolfe (2008, s.1178), üniversiteleri, eğitim ve araştırma gibi geleneksel faaliyetleri ile özel sektör arasında bağlantı kurarak ekonomik gelişmeye katkı sağlayan faaliyetler geliştirdiğini ifade etmiştir. Özer (2011, s.86) üniversitelerin geleneksel sorumlulukları yanında artık bulundukları bölgelerin ekonomik ve toplumsal gelişimi için strateji üretebilen yapıya büründüklerini ifade etmişlerdir. Sungur (2015, s.46), üniversitelerin bölgesel kalkınmadaki rollerini geleneksel endüstride yaşanan dönüşüm ve yeni endüstrilerin ortaya çıkışına bağlamıştır. Buradaki en kritik noktayı bölgede üniversitesi misyonuna sahip bir üniversitenin bölgesel kalkınma, ekonomik gelişme için nasıl katkı sunacağını belirlemesi olarak görmüştür. Ayrıca üniversitelerin yeni alanlara yönelmesinin ve yeni

alanlarda araştırma uzmanlığı oluşturulmasının uzun süreli bir planlama ve strateji ile gerçekleşebileceğini ifade etmiştir.

Sürdürülebilir gelişmiş ekonomik model, yenilikçi üretim ile ilerlemeyi yakalayan ülkelerin modelidir. Bu modele sahip ülkelerin üniversite-sanayi işbirliğini başarmış başarılı üniversitelere ve başarılı markalaşmış şirketlere sahip oldukları görülmektedir. Yenilikçi üretimde zirvede Amerika Birleşik Devletleri bulunmaktadır. Japonya, Almanya, İngiltere, Fransa, Hollanda, Kanada, Güney Kore öncü diğer ülkelerdir (Tunalı ve Toprak, 2017, s.254).

Güney Kore, 1990'lardan bu yana, özellikle 1997 mali krizinden sonra, bölgesel yenilik stratejilerinin geliştirilmesine önem vermiş, önemli bir politika konusu haline getirmiştir (Lee, 2001). Bu noktada yükseköğretim kurumları önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Bu stratejilerin politika sonuçları genellikle çeşitlidir ve bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Bununla birlikte, bölgesel kalkınma için inovasyon potansiyelinin geliştirilmesi amacıyla temel bir çerçeve ve anahtar stratejiler belirlenmiştir (Rhee, 2012). Park (2001, s.34), inovasyon ve bölgesel rekabetçiliğin desteklenmesi için beş temel politika konusu ele almıştır. Bunlar sırayla, bölgeye özgü kümelemeyi teşvik etmek, inovasyon ve girişimcilik için kolaylaştırıcı yaşam alanları oluşturmak, ortak öğrenme ve yenilik ağları oluşturmak, sosyal sermaye stoku oluşturmak ve yerel ve küresel ağların teşvik edilmesi şeklindedir. Aşağıda Şekil 4 üzerinde bölgesel inovasyon stratejisi içinde üniversitelerin konum ve bu strateji ile etkileşimi görülebilmektedir.

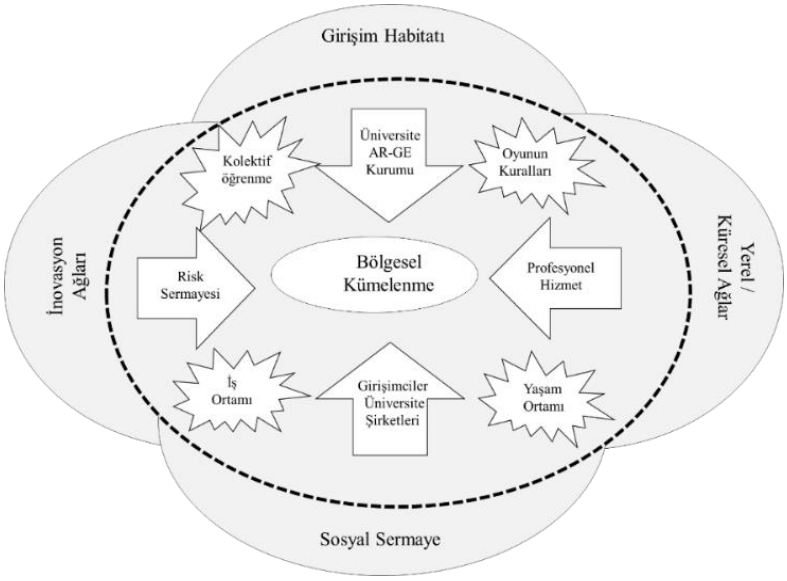

Şekil 4. Bölgesel İnovasyon Stratejisi

Kaynak: Park, 2001, s.35

Park (2001, s.35-36) ayrıca; son inovasyon eğilimlerinin, firmaların nadiren kendi başlarına inovasyon yaptığını ve toplu öğrenme sürecinin inovasyon için kritik olduğunu açıkça göstermektedir. Yerelleştirme ve kurumlar arasında oluşturulan ağlar, inovasyon ve teknolojinin, firmalar arasında yayılmasını teşvik edebilir. Bu, artan inovasyon ve yerel olarak esnek ekonomiler nedeniyle bölgesel rekabet avantajları ile sonuçlanmaktadır. Ayrıca Güney Kore örneğinde olacağı gibi özel sektörün yükseköğretimin bir parçası olması, yükseköğretim kurumları ile özel sektörün organik (bağışçı, ortak veya kurucu olarak) bir parçası olması sağlanabilir (Rhee, 2012).

Boucher ve diğerleri (2003, s.888), üniversitelerin girişimciliği cesaretlendirmesi gerektiğini, bölgesel konsorsiyum oluşturarak, kültürel ağ, bölgesel tanıtım, şehrin yenilenmesi ve dönüştürülmesi için kent-üniversite etkileşiminin önemli olduğunu ifade etmiştir. Lieberman (1984, s.226-227), müşterek öğrenme süreci ve şirketler arası ağlar aracılığı ile firmaların, bilgi, beceri ve deneyime daha iyi erişebildiğini ve inovasyon ağlarının daha hızlı ve etkili bir şekilde geliştirildiğini ifade etmiştir. Günaydın (2017, s.17), kümelenmeleri endüstrilerinin; yan sanayici, altyapı hizmeti sunan işletmeler, eğitim hizmeti sunan kurumlar, yükseköğretim kurumları, araştırma merkez veya enstitüleri, teknoparklar, mesleki eğitim veren

kuruluşlar, bölgesel kalkınma ajansı, bağımsız danışmanlar, medya, finans kaynakları, meslek ve ticaret odaları gibi kurumların bir araya gelmesi ile oluştuğunu ifade etmiştir.

Elçi ve diğerlerine (2008, s.38) göre üniversiteler bölgesel düzeyde ele alındığında, işletmeler, üniversiteler ve eğitim kurumları, araştırma kuruluşları, kamu kurumları, finansman kuruluşları, iş destek merkezleri ve teknoloji transfer ofisleri gibi aracı kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, inovasyon ve teknoloji altyapısını destekleyen teknopark ve kuluçka merkezi, gibi pek çok paydaşın bir araya gelmesi ve etkileşmesi ile kurulan bir ortamdır. Bu sistem aşağıda şekil üzerinde detaylı bir şekilde gösterilmektedir. Bu şekilde de görüleceği üzere bölgesel üniversitelerin paydaş ağı ve sorumluluk alanları, temelinde misyonlar araştırma üniversitelerine göre büyük farklılık göstermektedir.

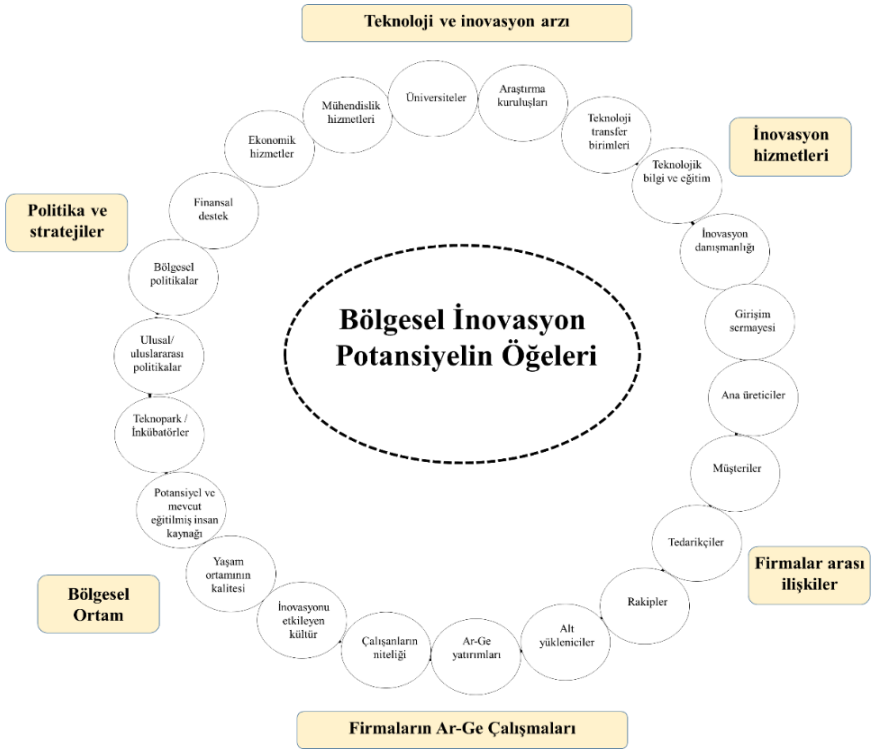

Şekil 5. Bölgesel İnovasyon Sisteminin Ana Bileşenleri

Kaynak: Elçi vd., 2008, s.38

Çatalbaş (2007, s.100), tek tip üniversite yerine, amaç ve fonksiyonlarını farklılaştırmış yükseköğretim kurumlarının gereksinimini

ortaya koymuştur. Sakınç ve Bursalıoğlu (2012, s.98), ekonomik ve sosyal kalkınmanın itici gücünü oluşturan üniversitelerin sanayi ile ortak zeminde bir araya getirilmesi gerektiğini vurgulamış ve kuruldukları bölgede mevcut sosyo-kültürel ve ekonomik dokuyu etkileyerek, üniversitelere bölgesel gelişimin desteklenmesi gibi çeşitli misyonları yüklendiğini belirtmiştir.

Erdem (2015, s.10), üniversiteler uygulama ve araştırma merkezleriyle topluma hizmet verdiğini ve bu merkezlerin önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu merkezlerin amacını ilgili alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel araştırma ve uygulamalar yapmak, yapılan çalışmaları desteklemek, teşvik etmek ve sonuçlarını toplum hizmetine sunmak olarak ifade etmiştir. Türkiye'deki üniversitelerin topluma hizmet görevini tam olarak yerine getiremediğini ifade etmektedir (Kahraman, 2012, s.53). Bu eksikliğin giderilmesi için, bölgesel entegrasyon ve işbirliği için, üniversite organizasyon yapısında önemli bir yer olan araştırma merkezlerinin ve sürekli eğitim merkezlerinin üniversite sanayi ve üniversite toplum etkileşiminde kritik ve önemli bir yeri olduğu ifade edilebilir.

Bölgesel üniversitelerin, bölge ile bütünleşme ve etkileşim halinde bulunma, mezunları ile etkileşime geçme veya sektöre araştırma geliştirme sonuçları elde edilen bilgileri sunmak için sürekli eğitim merkezlerinin kritik öneme sahip olduğu ortadadır. Hatta bu eğitimlerin, sivil toplum örgütleri, meslek odaları, belediyeler, engelli veya yaşlılar ile ilgili merkezler, sanayi odası, sektörün ileri gelenleri ile bir iki yıllık planlamalar halinde, sektörden ev ödevlerini alarak zaman içinde bu ödevlerin gerçekleştirimi ve sunumu şeklinde yapılması önerilebilir. Bu sayede üniversite toplum ve üniversite sanayi iş birliğinin çok daha etkili olacaktır.

Şahin ve diğerlerine (2011, s.433) göre, Türkiye'de üniversite öğrencileri, üniversite ve bölüm tercihlerini, açıkta kalmamak, meslek edinmek, yaşamını güvenceye almak için gerçekten ilgi duydukları bölümleri tercih etmek yerine, daha az ilgi duydukları ya da hiç ilgi duymadıkları bölümleri tercih etmek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir. Sürekli eğitim merkezleri, üniversitelerin kariyer koordinatörlükleri, bu bağlamda geleceğin iş gücü ve toplumsal gelişmişliğin ve uygar bir toplumun teminatı olacak gençlerin, geleceklerindeki mesleği doğru seçebilmeler, bölgesel dinamiklerin farkına varmaları, üniversitelerin ve o üniversitede bölgesel bütünleşme ve bilimsel gelişme için gerçekleştirilen faaliyetlerden haberdar olabilmeleri için, bu merkezler aracılığı ile dönemsel eğitimler ve etkinlikler düzenlenmesi gerekmektedir.

Güney Kore Örneği

Sungur (2015, s.54) gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında, günümüzde üniversiteler için temel sorunun ne tür üniversitelere ihtiyacımız olduğu ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bölgesel üniversiteler ve bölgesel kalkınma konulu çalışmasında, üniversitelerin özellikle bölgesel kalkınma ve bölgedeki inovasyon hususunda girişimci olmaları gerektiğini belirtmiştir. Aktif, bölgesiyle entegre olmuş, bölge dinamiklerinin farkında olan bir üniversitenin, bölgesel kalkınmaya ve ekonomik gelişmeye önemli etki edeceğini açıklamıştır. Bu tartışmanın yanında, üniversitelerin hangi misyonlara sahip olacağını, üniversitelerin odaklandığı veya kendini sınıfladığı türe göre çeşitlilik göstereceği ortadadır. Bir araştırma üniversitesi ile bölgesel ihtisaslaşmaya odaklanmış üniversitenin misyonları farklı olacaktır. Bunu çok iyi başarmış, bölgesel kalkınmayı kendi iç dinamikleri ile başarmış, sonrasında ulusal ekonomide kalkınmayı yakalamış ardından küresel işletmelere sahip olmuş Güney Kore gerçeği, bunu çok iyi bir şekilde yansıtmaktadır.

Güney Kore son çeyrek asırda özellikle demir çelik sektörü, otomotiv ve ileri teknoloji ürünlerinde dünya ekonomisinde söz sahibi ülkeler arasına girmiştir. Bu başarısında sektörde ilerlemesi muhtemel olduğu veya gelecek gördüğü, kendini dünya ekonomisinde önemli yerlere getirecek üç dört özel sektöre odaklanmasına ve bu yönde gerçekleştirdiği kümelenme stratejisini başarıyla uygulamasına borçludur. Dünyadaki gemi üretiminin yaklaşık yarısını gerçekleştiren Güney Kore, dünyanın en büyük altıncı otomotiv üreticisi ve aynı zamanda dünyanın en büyük üçüncü çelik üreticisidir. Türkiye'de araştırma ve geliştirmede belli alanlara odaklanılması gereğinin resmi kurumlarca öngörülmüş olduğu sabittir. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 27. toplantısı 18 Haziran 2014 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, ana gündem ulusal yenilik sistemi ve medikal biyoteknoloji olmuştur. Toplantıda alınan önemli kararlar arasında sağlık ve biyoteknoloji alanında dış ticaret açığının azaltılmasına yönelik destekler oluşturulması; yüksek teknoloji şirketlerinin satın alınmasının desteklenmesi; uluslararası teknoloji şirketlerinin AR-GE laboratuvarlarının ülkemizde kurulmasının desteklenmesi yönündedir (Aslan ve Aslan, 2018, s.17). Kamu kurumlarının katalize etki yarattığı, politika ürettiği bu sistem geçmişten günümüze ne kadar başarılı olmuştur?

Bundan 40-50 yıl öncesinde, kendisiyle aynı seviyede hatta geride olan, kendisinden çok daha küçük fakat yaklaşık nüfuslara sahip ülkesi olan Güney Kore, şuanda dünyanın pek çok sektörde öncü ülkelerinden birisidir. Güney Kore kamu diplomasisi veya siyasi otoritelerin toplumsal ve ekonomik kalkınma için ürettikleri politikalar ile mi bu ilerlemeyi kaydetmiştir? Pekala Güney Kore pek çok sektördeki başarısını bu şekilde mi başarmıştır? Hangi yolları izlemiş, bu süreçte ne tür engeller ile karşılaşmış ve bunu ne kadar zamanda, belirlediği hangi stratejiler ile başarmıştır? Kesinlikle yükseköğretim konularında çalışan araştırmacılar için ilgi duyulabilecek bir başka araştırma konusu olarak görülebilir. Şu an kullandığımız araçlardan, kullandığımız cep telefonlarına kadar pek çok sektörde söz sahibi ülke olabilmesi Güney Kore için bir başarı öyküsüdür. İktisadi kalkınmasının arkadaşındaki parametrelerin dikkatlice incelenmesi ve bu alanda Türkiye'nin kendi iç dinamikleri ile tartışarak kapsamlı bir yol haritası belirlenmesi gerekmektedir.

Bu başarının daha iyi anlaşılabilmesi için aslında Güney Kore'nin en önemli üniversitelerinden biri olan Pohang Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (POBTEK)'nin başarı hikayesini anlamak faydalı olacaktır. Poheng'in ülkesindeki diğer başarılı üniversitelerden kendini ayıran özelliği bu başarıyı aynı ülkesinin otuz kırk yılda elde ettiği başarı gibi, başarısını son otuz yılda gerçekleştirmesidir. POBTEK şu an dünyanın en büyük ikinci çelik işletmesi olan POÇŞİ tarafından kurulmuştur. POÇŞİ bu üniversiteyi Pohang gibi küçük bir şehirde kurmuştur. Yoğunlaştığı alan bilim ve teknoloji olmuş ve daha çok mühendislik alanına (özellikle demir çelik sektörü) odaklanmıştır. POÇŞİ üniversiteye her bölüm açmak yerine dünya çapında saygın akademisyenleri, gelecek vaat eden öğrencileri, özellikle araştırma ve geliştirme faaliyetleri için kritik önemde olan yüksek lisans ve doktora öğrencilerine önem vererek, başarılı öğrencilere burs, iyi yönettiği performans ve motivasyon sistemi, başarılı akademisyenlere yüksek maaş vererek kendini başarmak istediği hedefe odaklamıştır. Özellikle Amerika'da doktora eğitimi alan, yükseköğretim sistemini kurduğu yakın ilişkiler ile Amerikan tipi eğitim sistemini benimseyen Güney Kore'deki dört profesyonelden biri Amerika'dan diplomasını almıştır (Rhee, 2012, s.83-87).

POÇŞİ firması 1973 yılında Japonya'dan alınan tazminat ile kurulan bir işletmedir. İlk etapta elde edilen önemli ilerleme Japonya'yı tedirgin etmiş ve teknoloji transferi konusunda Japonya'nın desteğini çekmesine sebep olmuştur. POÇŞİ firması endüstriyel gelişim ve küresel rekabet için

ileri teknolojinin güven altına alınması gerektiğini bunu da üniversiteler vasıtasıyla olabileceğini anlamıştır. 1987 yılında bu amaçla Endüstriyel Bilim ve Teknoloji Araştırma Enstitüsü'nü ve ardından bunun sürdürülebilir olabilmesi için POBTEK'i kurmuştur (Rhee, 2012, s.87). Günümüzde POBTEK kurucularının dünyanın en büyük çelik üreticileri olmaları, bu sektörde Güney Kore'nin dünya ekonomisindeki en önemli ülkelerden birisi olması, üniversite ve sanayi işbirliğinin, yükseköğretim kurumlarına doğru ve akılcı, popülizmden uzak yatırımın bir işletmeyi, bölgeyi ve ülkeyi nasıl dönüştürebileceğine çok güzel bir örnektir. Demir çelik sektörü konusundaki alınmış patent sayıları, ortaya konulan bilimsel katkı yanında şirketin başarısı ülkemizdeki pek çok işletme için örnek teşkil etmelidir.

Kısa bir kıyaslama ve değerlendirme için 1954 yılında Sümerbank öncülüğünde tohumları atılan Erdemir Demir Çelik İşletmesi, 1960'ta devlet tarafından Karadeniz Ereğli'de kurulan 1965'te faaliyete geçen ve 2006'da özelleştirilerek OYAK'a devredilen demir ve çelik fabrikasıdır (Erdemir, 2021). Erdemir Demir Çelik İşletmeleri, Kardemir Demir Çelik İşletmeleri, Filyos Ateş Tuğla Fabrikası, Sefercik Çateş Tuğla İşletmesi, Zonguldak Taş Kömürü İşletmesi, Zonguldak Liman İşletmesi gibi günümüzde pek çok işletme mevcuttur. Bu işletmelerin kuruluş yılı Güney Kore'deki işletmeler ile ya daha önce ya da aynı dönemdir. Güney Kore'de Seul başkentinden 300 kilometre uzaklıkta yer alan Pohang'da kurulan POBTEK'in kuruluş misyonu ve amaçları ile bölgede kurulan üniversitelerin amaçları benzerlik taşımakta mıdır? Örneğin bölgenin en eski üniversitesi olan Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi 1992 yılında, Karabük Üniversitesi 2007 yılında, Bartın Üniversitesi 2008 yılında kurulmuştur. Güney Kore ile değerlendirildiğinde, kuruluş amaçları ve misyonları arasında önemli bir farklılık olduğu, bölge ihtiyaçlarından değil, politik amaçlar çerçevesinde kurulduğu ortadadır. Arap (2010) ve Çalışkan (2010)'ın çalışmaları bu tezi desteklemektedir. Günay ve Günay (2011, s.115), bu konuda üniversite, toplum ve sanayi arasındaki ilişki yönünden değerlendirme yapmış, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının en önemli sorunu olduğunu belirtmiş, bunun nedeninde üniversite-toplum arasında bağın yeterince kurulamamış olmasına bağlamış ve bu durumun yıllardır sürdüğünü belirtmiştir. İki ülke arasındaki üniversitelerin kuruluş yılları arasındaki otuz-kırk yıllık fark bu tezi destekleyen bir başka düşündürücü unsurdur.

İki ülkenin tarihsel süreç içindeki durumu ve şu anda almış oldukları yol değerlendirildiğinde, sektör temsilcilerinin üniversitelere ve bölgesel

kalkınmaya yaklaşımında önemli bir eksiklik olduğu, iktisadi gelişme için yükseköğretim kurumlarının önemini 1970'li yıllarda fark eden Güney Kore özel sektör teşebbüslerinin ve devletinin ülkemize göre çok ama çok ileri olduğu ortadadır. 1960 ve 1970'li yıllarda ileri olduğumuz, bölgesel bir dinamizm yakaladığımız, Batı Karadeniz'de ve pek çok farklı bölgemizde günümüzde başarılmak istenen sektörlerin kümelenme misyonunun gerçekleşmesinde etkisi olan, Erdemir Demir Çelik gibi büyük bir işletmenin kuruluşunu sağlayan Sümerbank kapatılmıştır. Filyos Ateş Tuğla Fabrikası kapatılmış, fabrika bölgesine yapılan inşaatlar ile rant alanı haline getirilmiş, daireler yapılarak satışa çıkarılmıştır. Oysa, Güney Kore'de POBTEK'i kuran POÇŞİ firması dünyanın en önemli demir çelik üreticilerinden birisi olmuş, Güney Kore dünyadaki iki gemiden birini yapar duruma geçmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye gibi ülkelerde eşit biçimde olmasa da ülkenin hemen hemen her şehrine dağılmış olan bölgesel üniversitelerinin bölgesel kalkınma ve yenilenme için daha fazla sorumluluk alması gerektiği yapılan çalışmalar ile gösterilmiştir (Özaslan vd., 1998; Arap, 2010; Yıldız; 2016). Elbette bu yapı içinde YÖK'e bağlı olmanın, yükseköğretim kurumlarının, organizasyon yapılanın araştırma üniversitesi veya bölgesel üniversite olup olmamasına bakmaksızın standart bir yapıda olması, misyon ve sorumluluk alanı farklılığının gözetilmemesi, bu başlık içinde en fazla eleştirel yaklaşılacak konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda yükseköğretim kural koyucularının, araştırma üniversiteleri ve diğerleri şeklinde yükseköğretim sistemini yapılandırmaları, finansal kaynakların dağıtımından, üniversite yönetim yapısına bölge veya ulusal parametrelerin dahil edilecek şekilde kurgulamaları gerektiği ifade edilebilir.

Ayrıca meslek odaları, özel sektör yetkilileri, sanayi odaları gibi bölgesel aktörler ve sivil toplum örgütleri, üniversite kurulması noktasında daha fazla söz sahibi olabilir. Bununla birlikte, bölge dinamiklerinin, bölgesel inovasyon-yenilik, bölgesel kalkınma faktörlerini, bölge dinamikleri ile örtüştürerek, üniversiteyi bir insan kaynağı fabrikası olarak görmeleri faydalı olacaktır. Bölge insanlarının eğitilmesi sağlanmalı, bölgede var olan işletmelerin yeni ve en güncel bilgiye ulaşmaları sağlanmalı, eğitilmiş insan gücünün küresel rekabete ve bölgesel dinamiklere ve ihtiyaçlara hazır olarak sektöre kazandırılması gerekmektedir.

Araştırma üniversiteleri dışında kalan üniversitelerimizin iç ve dış paydaşların gereksinimlerine, bulundukları bölge ve ait oldukları toplumun ihtiyaçlarına odaklanarak, öğrencilere, sanayiye ve topluma verecekleri katkı hususunda kurum misyonlarını revize etmeleri önerilebilir. Üniversitelerimizin kurumsal misyon ve temel var olma amaçlarında farklılaşmalara gitmeleri, kurumsal stratejik hedeflerini, stratejik planlarını ve amaçlarını revize etmeleri gerekebilir. Aksi halde, bir tarafta araştırma üniversiteleri, diğer tarafta araştırma üniversitesi olma çabasında olan üniversitelerimizin, ülke ekonomisi ve bilimsel gelişmeye katkı misyonları değerlendirildiğinde, verimsizleşebilir. Erdoğmuş (2018)'unda ifade ettiği gibi bu konuda ortada bulunan belirsizlik mevcuttur ve yükseköğretim kural koyucuları ile politika yapıcıları tarafından ivedi bir şekilde çözülmesi gerektiği ifade edilebilir.

Lenger (2006, s.151), ekonomik gelişme sorunları için, merkeziyetçi yapıların bölge ihtiyaçları için problemleri uzaktan gördüklerini, derine inemediklerini ve gerçek reçeteyi sunamadıklarını yerel dinamiklerin çözüme katılımının yeteri kadar sağlanmadığını ifade etmiştir. Bu nedenle, bölgelerin yenilenme, dönüşme ve kalkınma süreçlerinde doğrudan merkezdekilere yani merkezi sisteme bağlı olduğunu ifade edilmiştir. Aslında Lenger bu konuda çok iyi bir tespit sunmuştur. Üniversitelerin bölge ile iyi entegre olması, bölge paydaşları ile iyi entegre olarak, bölge dinamiklerinin farkına vararak, merkezi sistemin bu yöndeki eksiklerini tamamlayabileceği gibi, bölge problemlerinin ortaya konulan araştırma ve projeler ile daha iyi algılanması, daha doğru çözümleri üretilmesini sağlayacaktır. Bu da merkezi sistemin fonksiyonlarını ve etkinliğini güçlendirecektir. Gümüşoğlu ve diğerleri (2007)'nin Manisa İli Turgutlu Belediyesi için gerçekleştirmiş oldukları çalışma buna güzel bir örnek teşkil etmektedir. Gerçekleştirilen proje ile, üniversite ve belediyelerin nasıl ortak çalışabileceğini, bunu nasıl kapsamlı bir proje haline getirebileceğini gösterilmiş, kapsamlı bir proje ortaya konulmuştur.

Türkiye'de misyonları araştırma üniversitesi veya bölgesel kalkınma üniversitesi dışında kalan yaklaşık 190 üniversite mevcuttur. Dünya'da Webometrics, 2021 verilerine göre 214 ülkede en az bir üniversite vardır. 170 ve altında üniversitesi olan ülke sayısı ise, 186'dır. Bu durum Türkiye'nin belirlemediği diğerleri sınıfında kalan üniversite sayısının dünyadaki 186 ülkeden daha fazla üniversitedir. Hem bölgesel üniversiteler

hem arada kalan, misyonu ve görevi tanımlanmayan üniversitelerin muhakkak bir kümeye girmesi gerekmektedir.

Doğan (2017, s.148), 2006'dan sonra kurulan üniversitelerin doğru gelişme stratejileri ile yerel, bölgesel ve ulusal kalkınmada önemli bir katalizör görevi üstleneceği düşünüldüğünü ifade etmiştir. Toplu halde ve hızla kurulan üniversiteler, kuruldukları bölgelerdeki ekonomiyi, toplumsal gelişmeyi ve ticari hayatı canlandırmayı hedefleyerek ve ortaya çıkan üniversite eğitimi talebini gidermek amacı ile kurulmuşlardır. Doğan'ın çalışmasındaki yerel, bölgesel ve ulusal kalkınmada katalizör görevini üstlenebilmesi için bu kurumların doğru gelişme stratejisi ile yönetilmesi, bu noktada misyon farklılaşması yoluna gitmeleri, gerekirse YÖK tarafından bu yönde üniversite farklılaşmasını sağlayacak belirsiz kalan %85'lik bölümün misyonunu daha açık oyacak bir adım atması önerilebilir.

Kurulan üniversitelerin ve bunların kurulması gereken bölgelerin iyi düşünülerek ve sistemli, bölgesel kalkınma hedef alınarak, bölge dinamikleri düşünülerek kurulması gerekmektedir. Aksi halde bir geçici ekonomik canlılık, hızla alınan üniversite diplomaları meslek enflasyonunu ortaya çıkaracak, eğitimli insanların için değerini düşürecek, ülkenin asıl ihtiyacı olan mesleklerden ziyade daha keyfi, her bölgede kurulması standart hale gelmiş, yıllardır tek düze sürdürülmüş, bölgesel kalkınma ve gelişmeye pek katkısı olmayacak şekilde diploma dağıtan, niteliksiz iş gücü üreten kurumlara dönüştürebilecektir. Bu durum içinde bulunduğumuz bilgi çağının en kritik unsurunun bilgi ve bunu üretenin de eğitilmiş insan olduğu düşünüldüğünde arzulanan bir durum değildir. Ülkenin hızla kalkınması ve gelişmesi için atılan adımların aslında uzun vadede ülke geleceği için büyük zararlar verebileceğini, sadece ilinde, bölgesinde veya ülkesinde değil, dünya genelinde niteliği ve yetenekleri olan, dünya açılabilen, aldığı eğitimin uluslararası standartlarını yakalamış ve bu yönde nitelik kazanmış iş gücü ile öğrencilerin üniversitelerimizden mezun olması gerekmektedir.

Gerçekleştirilen okumalar ve yurtdışı iyi örnekler incelendiğinde, Türkiye'de yükseköğretim sisteminin bölgesel paydaşlar ile entegre olabilmesi yönünde önemli eksikliklerin olduğu, vakıf üniversiteleri benzeri mütevelli heyetinin belki de bu var olan bölgesel kalkınma, kenetlenme ve yenilenmenin üniversiteler aracılığı ile daha iyi katalize edilmesi için iyi bir çözüm olacağı düşünülmektedir. Bölge dinamiklerini daha fazla içine alan, yönetsel kararlarında belediye başkanlarının, meslek örgütlerinin, bağış yapan kişi ve kuruluşların, özel sektörün, sivil toplum örgütlerinin daha fazla

söz sahibi oldukları bir yapıya geçmeleri gerektiği ifade edilebilir. Hatta üniversitelerin ihtisaslaşma konusunda bölge dinamikleri dikkate alınarak, bölgedeki işletmelerin ve vatandaşların ihtiyaçları göz önüne alınarak fakülte ve bölümlerin açılması önerilebilir.

Türkiye gelişmekte olan ve kıt kaynaklara sahip bir ülkedir. 2020 yılı içinde yükseköğretim kurumlarına ayrılan bütçe yaklaşık 33 milyon TL'dir. Bu tutar, Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke için önemli bir bütçedir. Aynı zamanda Türkiye nüfus olarak, genç nüfus yapısından orta yaş nüfus yapısına geçmektedir. Bu durum insan kaynağının etkin bir şekilde değerlendirilmesi gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca Türkiye'de her üniversitenin araştırma üniversitesi olamayacağı ortadır. Bu noktada, Türk yükseköğretim sistemi için araştırma üniversiteleri ve diğerleri yapılanmasının çok iyi bir şekilde, dünya örnekleri de dikkate alınarak, özenle ve ivedi bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilebilir. Bölgesel ihtisaslaşma projesi paralelinde bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşmasına tüm üniversitelerin dahil edilmesi sağlanmalıdır. YÖK'ün izlediği ihtisaslaşma stratejisi, bu üniversitelerin bulundukları bölgeler ve bölgenin dinamik sektörleri dikkate alındığında, doğru bir strateji olarak değerlendirilmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının farklı dönemlerde yaşadığı problemlerin benzer ve tekrarlı olması, problemlere sistematik ve bütüncül yaklaşılmadığının bir sonucu olarak ifade edilebilir. Bunun yanında, Türkiye 2009 yılında önemli bir atılım yapmıştır. Neredeyse her ile bir üniversite ve tüm illerin içlerine de üniversite kampüsleri, meslek yüksekokulları veya yüksekokullar açılması için kurumlara fon sağlamıştır. Fakat kanun yapıcılar, eğitim politikalarını kurgulayanlar girdilerin ne kadar çıktıya dönüştüğünü sorgulamakta mıdır? Üniversitelerimiz için bir üretkenlik yarışına ruhuna sahip olunabilmiş midir? Binalar, son model bilgisayarlar veya laboratuvarların bu üretkenliği kendiliğinden oluşturulacağı mı düşünülmüştür? Bu soruların tamamı belki de farklı farklı çalışmalar için araştırma sorusu niteliğindedir ve kesinlikle ülke olarak daha refah ve çağdaş bir toplum yapısına sahip olunabilmesi için bu sorguların yapılıp, aksayan noktalar için çözümler üretilmesi şarttır.

Üniversitelerin etkileri (bölgesel üniversite mi, araştırma üniversitesi mi türüne göre), yılda bir kez yapılacak bir haftalık çalıştay niteliği taşıyan etkinliklerde tartışılmalıdır. Hükümet temsilcileri, milletvekilleri, belediye başkanları, sivil toplum örgütleri, meslek örgütleri, üniversite kariyer

merkezi, teknopark sorumluları, mezun temsilcileri, bölgedeki kalkınma ajansları, yükseköğretim kalite kurulu temsilcileri, önemli firmaların bölge sorumlularını içine alan, bölgenin ihtiyaçları ile üniversitenin ihtiyaçlarını birleştirmeyi hedeflemiş etkinliklerin yapılması üniversite, sanayi ve toplum birleşmesine olumlu etki yaratacağı ifade edilebilir. Bu çalıştaylarda beş, on ve yirmi yıllık bölgesel kalkınma stratejileri tartışılabilir. Üniversitelerin bu strateji içinde aldığı roller ve bu rollerin gerçekleştirilme durumları izlenebilir. Oluşturulacak raporlar ve davet edilecek gazeteciler aracılığı ile bölge insanının gelişmeler konusunda bilgilendirilmesi sağlanabilir.

Üniversiteler bulundukları bölgeler için ortak bir sinerji merkezi oluşturabilecekleri gibi, yönetimde şeffaflık ve toplumsal kenetlenme sağlayabilir. Yükseköğretim kurumlarının organizasyon yapısı, zaman içinde yükseköğretimin geçirdiği dönüşüm, mevzuat ve kanunlar üzerinde gerçekleştirilen değişiklikler, detaylı bir şekilde incelenmesi, tartışılması, sonraki çalışmalar için derinlemesine araştırma konusu olması gereken bir konudur. Dünya'daki iyi örneklerin bu işi nasıl başardığı ve bizim gerçeklerimizin ne olduğu, objektif bir şekilde, popülist duygulardan uzak, daha iyisini nasıl başarabiliriz, bizim dinamiklerimize en uygun yol nedir, soruları merkezli uzun soluklu stratejiler ile desteklenerek, üniversitelerimizi en iyi hale getirebilmemizin yollarını zaman kaybetmeden aramamız gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Andersson M., & Karlsson C. (2006). Regional Innovation Systems in Small and Medium-Sized Regions. In: Johansson B., Karlsson C., Stough R. (eds) The Emerging Digital Economy. Advances in Spatial Science. Springer: Berlin, Heidelberg.

Arap, S.K. (2010). Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye'de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gerekçeleri. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65(1):1-29.

Atik, H. (1999). Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi Üzerine Bir Uygulama. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15, 99-109.

Boucher, G., Conway, C., &Van Der Meer, E. (2003). Tiers of Engagement by Universities in Their Region's Development. Regional Studies, 37(9),887-897.

Bramwell, A., & Wolfe, D.A. (2008). Universities and Regional Economic Development: The Entrepreneurial University of Waterloo. Research Policy, 37, 1175-1187.

Çalışkan, Ş. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı: Uşak Üniversitesi örneği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9(31), 169-179.

Çatalbaş, N. (2007). Üniversite-yerel ekonomi ilişkisinde kutuplaşma teorisi iyi bir model olabilir mi?. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2007(3), 90-101.

Çayın, M., & Özer, H. (2015). Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30(2), 131-147.

Çetin, M. (2007). Bölgesel kalkınma ve girişimci üniversiteler. Ege Akademik Bakış, 7(1), 217-238.

Damar, M., Özdağoğlu, G., & Özveri, O. (2020). Üniversitelerde Dönüşüm Süreci ve Araştırma Üniversitesi Yaklaşımı. Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi, 5(2), 135-161.

Demirer, Y., Duran, M., & Orhangazi, Ö. (2000). Ateş Altındaki Üniversite. Özgür Üniversite Defteri. Ankara: Özgür Üniversite Yayını.

Doğan, S. (2017). 2006'dan Sonra Kurulan Üniversitelerde Rektörlerin 2023 Hedefleri. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 7(1), 139-149.

Elçi, Ş., Karataylı, İ., & Karaata, S. (2008). Bölgesel İnovasyon Merkezleri: Türkiye İçin Bir Model Önerisi. TUSİAD-TÜRKONFED-REF-UIG, Yayın no: TUSİAD-T-12/477. İstanbul: Graphis Matbaa.

Erçetin, Ş. Ş. (2001). Biz akademisyenler geleceğin yükseköğretim kurumlarını yaratmaya hazır mıyız? Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 25, 75-86.

Erdem, A. R. (2015) Yükseköğretimi ve Üniversiteyi Farklılaştıran Kritik Öğe: Akademik strateji. (Ed.) Ahmet AYPAY, Türkiye'de Yükseköğretim: Alanı, Kapsamı ve Politikaları içinde (243-260), Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık.

Erdemir, (2021). Erdemir Tarihçe. Erişim Tarihi: 14/08/2021, https://www.erdemir.com.tr/kurumsal/tarihce/

Erdoğmuş, N. (2018). Araştırma Üniversitesi Yapılanması: İmkanlar ve Zorluklar. İlke Politika Notu 07. Erişim Tarihi: 14/07/2021, https://ilke.org.tr/images/yayin/pdf/arastirma_universitesi_yapilanmasi_imkanlar_ve_zorluklar.pdf

Fielden, J. (2008). Global trends in university governance (No. 44244) (pp. 1–70). Washington, DC: The World Bank. Erişim Tarihi: 14/07/2021, http://documents.worldbank.org/curated/en/588801468140667685/pdf/442440NWP0BOX311webversion01PUBLIC1.pdf

Gallagher, M. (2011) The Role of Elite Universities in National Higher Education and Research Systems, and the Challenges of Prosecuting the Case for Concentrating Public Investment in their Development in Australia. In: Liu N.C., Wang Q., Cheng Y. (eds) Paths to a World-Class University. Global Perspectives on Higher Education, vol 23. SensePublishers: Roterdam.

Gibb, A., Haskins, G., & Robertson, I. (2013). Leading The Entrepreneurial University: Meeting The Entrepreneurial Development Needs of Higher Education İnstitutions. In Universities In Change (pp. 9-45). Springer: New York.

Gülmez, D., & Yavuz, M. (2019). Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık Yükseköğretim Kurumlarının Amaç ve Yapı Boyutları Bakımından Değerlendirilmesi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 9(1), 144-155..

Günay, D., & Günay, A. (2011). 1933'den Günümüze Türk Yükseköğretiminde Niceliksel Gelişmeler. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 1(1), 1-22,

Günaydın, D. (2017). Bölgesel Kalkınma Sürecinde Kümelenmeler: Tr31 İzmir Bölgesi Örneği. International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal, 1(2), 11-47.

Kahraman, Y. (2012). Türkiye'de Yükseköğretim ve Üniversitelerde Stratejik Planlama Süreci. Journal of Business Economics and Political Science, 1(1), 45-63.

Korkut, H. (2001). Sorgulanan Yükseköğretim. Yayın No: 237. Ankara: Nobel Yayınları.

Lee, K. (2001). From Fragmentation to Integration: Development Process of Korean Regional Innovation Clusters. A paper prepared for the Songdo Technopark International Symposium. March 30, 2001, Inchon, Korea.

Lenger, A. (2006). Bölgesel Yenilik Sistemleri ve Devletin Rolü: Türkiye'deki Kurumsal Yapı Ve Devlet Üniversiteleri. Ege Akademik Bakış Dergisi, 6(2), 141-155.

Li, Y. N. (2006). On Development of Consolidated Regional Universities. 3rd International Conference on Innovation and Management, 2-3 Aralık, 2006. Wuhan, Çin.

Lieberman, M. B. (1984). The Learning Curve and Pricing in the Chemical Processing Industries. The RAND Journal of Economics, 15(2), 213-228.

Özaslan, İ., Korkmaz, E., Batırel, Ö.F., & Erkal, M. (1998). Yükseköğretim Kurumlarının Bölgelerarası Gelişme Farklılıkları Açısından Önemi ve İşlevleri. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını.

Özer, Y. E. (2011). Girişimci Üniversite Modeli ve Türkiye. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30(2), 85-100.

Park, S. O. (2001). Regional Innovation Strategies in the Knowledge-Based Economy. GeoJournal, 53(1), 29-38.

Popli, S. (2005). Ensuring customer delight: a quality approach to excellence in management education. Quality in Higher Education, 11(1), 17-24.

Rhee, S. B. (2012). Akademik Mükemmeliyete Giden Yol (Dünya Çapında Araştırma Üniversiteleri Oluşturmak). Ed. Altbach P.G. ve Salmi J., Çeviren Kadir Yamaç. Efil Yayınevi: Ankara.

Sakınç, S., & Bursalıoğlu, S.A. (2012). Yükseköğretimde Küresel Bir Değişim: Girişimci Üniversite Modeli. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2(2),92-99.

Sarıkaya Bütün, B. Ö. (2019). Girişimci Ve Yenilikçi Üniversite Endeksinde Yeni Nesil Üniversite Değerlendirmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). TC. Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı. Kayseri.

SBB, (2021). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Erişim Tarihi: 14/07/2021, https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/01/4b-2019-2021-%C3%96ZEL-B%C3%9CT%C3%87EL%C4%B0-%C4%B0DARELER-GEL%C4%B0RLER%C4%B0.pdf

Srikanthan, G., & Dalrymple, J. F. (2002). Developing a holistic model for quality in higher education. Quality in Higher Education, 8(3), 215-224.

Strauf, S., & Scherer R. (2008). Universities and Their Contribution to Regional Development. Transformations in Business & Economics, 7(1): 137-151.

Sungur, O. (2015). Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmada-Değişen-Rolü ve Girişimci Üniversite Kavramı. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(4), 35-61.

Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R., & Şahin Fırat, N. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri Ve Memnuniyet Durumları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17(3), 429-452.

Gümüşoğlu, Ş., Tecim V., Uhri, A., Gökşen, Y., Utkulu, U., & Erdem, S. (2007). Yerel Ekonomik Kalkınmanın Dinamikleri ve Yönetişimi Turgutlu İlçesinin Stratejik Karar Perspektifi. Beta: İzmir.

Tayeb, O. S., & Damanhouri Z. A. (2011). Transformation Towards a World-Class University. In: Liu N.C., Wang Q., Cheng Y. (eds) Paths to a World-Class University. Global Perspectives on Higher Education, vol 23. SensePublishers

Tongpong, C., Li, J., & Johns, T. R. (2010). Stakeholder Prescription and Managerial Decisions: An Investigation of the Universality of Stakeholder Prescription. Journal of Managerial Issues, 22(3):345-368.

Tunalı, H., & Toprak, B. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Üniversite Sanayi İşbirliği ve Yenilikçi Üretim. Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 5(4), 237-257.

Tural, N. K. (2004). Küreselleşme ve Üniversiteler. Ankara: Kök Yayıncılık.

Webometrics. (2021). Countries arranged by Number of Universities in Top Ranks. Erişim Tarihi: 17/08/2021, https://www.webometrics.info/en/distribution_by_country

Willinsky, J. (2005). Just say know? Schooling the knowledge society. Educational Theory, 55(1), 97-112.

Wissema, J. G. (2009). Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru | Geçiş Döneminde Üniversiteleri Yönetmek. İstanbul: Özyeğin Üniversitesi Yayını.

Yıldız, R. (2016). Üniversitenin Misyonu, Yeni Kurulan Üniversiteler Ve Yerel Kalkınma Önceliği. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2016(47), 65-84.

Yılmaz, Z., & Danışoğlu, F. (2017). Ekonomik kalkınmada beşeri sermayenin rolü ve Türkiye'de beşeri kalkınmanın görünümü olarak insani gelişim endeksi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2017(51), 117-146.

Yonezawa, A. (2011) The "Global 30" and the Consequences of Selecting "World-Class Universities" in Japan. In: Liu N.C., Wang Q., Cheng Y. (eds) Paths to a World-Class University. Global Perspectives on Higher Education, vol 23. Rotterdam: SensePublishers

YÖK Araştırma Üniversiteleri. (2021). YÖK Araştırma ve Aday Araştırma Üniversitelerinin Performanslarını Açıkladı. Erişim Tarihi: 15/07/2021. https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/yok-ten-arastirma-ve-aday-arastirma-universiteleri-degerlendirilmesi.aspx

YÖK Bölgesel Kalkınma. (2020). YÖK, 5 Üniversiteye Daha "İhtisaslaşma" Görevi Verdi. Erişim Tarihi: 15/07/2021. https://bolgeselkalkinma.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/ihtisaslasma-kapsaminda-5-yeni-daha-universite-belirlendi.aspx

YÖK Bölgesel Üniversiteler. (2021). Yükseköğretimde İhtisaslaşma ve Misyon Farklılaşması Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler. Erişim Tarihi: 15/07/2021. https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2020/bolgesel_kalkinma_odakli_universiteler.pdf

YÖK İstatistik. (2021). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Erişim Tarihi: 17/08/2021. https://istatistik.yok.gov.tr/

View publication stats